

OIKEUSMINISTERIÖLLE
LAUSUNTO KOSKIEN LUONNOSTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI RIKOSLAIN 25 LUVUN 9 §
MUUTTAMISESTA

Palvelualojen ammattiliitto PAM kannattaa oikeusministeriön esitystä laittoman uhkauksen saattamisesta virallisen syytteen alaiseksi silloin, kun uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä tai julkisen tehtävän vuoksi. Ehdotettu soveltamisala kattaa hyvin erilaisia tilanteita. Sosiaalisen median kautta johdettu vihapuhe ja maalittaminen eroavat selkeästi asiakaspalvelutehtävissä kasvotusten tapahtuvasta uhkailusta ja häirinnästä. Katsomme silti, että samalla säädöksellä on mahdollista puuttua molempiin ilmiöihin ja joissakin tapauksissa esiintyy kumpaakin tekotapaa.

PAMin jäsentutkimusten mukaan asiakkaiden suunnalta tuleva sanallinen uhkailu ja sanallinen väkivalta ovat lisääntyneet PAMin edustamilla aloilla koko 2000 luvun. Kohonnut riski kokea uhkaavaa ja loukkaava käytöstä työssään on erityisesti naisilla, sekä näkyvästi etnisen taustan omaavilla. Etnisen taustan osalta havaitaan maahanmuuttokriittisen keskustelun jalkautuneen sosiaalisesta mediasta normaaliin asioimisarkeen ja aiheuttavan rumia kohtaamisia, vaikka kaikki eivät suoranaisesti täyttäisi rasistisia piirteitä. Lisäksi kaikenlainen työhön kuuluva palvelun tai tuotteen saannin rajoittaminen, kuten alkoholin myynnin tai tarjoilun kieltäminen päihtyneelle, aiheuttavat toisinaan aggressiiviseksi eskaloituvia tilanteita. Uhkailuun sisältyy uhrin terveyden, hengen, perheen tai työsuhteen vahingoittamisaikaita.

Vaikka lievä pahoinpitely on ollut vuodesta 2010 virallisen syytteen alainen, osoittaa esimerkiksi kaupan- ja majoitus- ja ravitsemisaloilla tutkimus, että kaikkia tilanteita ei suinkaan ilmoiteta poliisille. Monesti sanallinen uhkailu on ollut hyvinkin voimakasta, mutta tilanne on fyysisen kontaktin vähäisyyden tai puuttumisen vuoksi arvioitu vähäpätöiseksi.

Työntekijään kohdistuneen väkivallan tai sen uhkan, sekä toistuvan häirinnän ja vainon osalta ilmoittamatta jättämisen syyksi mainitaan tapauksen vähäpätöisyyden lisäksi myös se, että uhri ei ole halunnut ilmoittaa tapauksesta poliisille. Toisaalta osassa toimipaikoista kerrottiin teon olevan niin yleinen tai arkipäiväinen, ettei ilmoituksia poliisille viitsitä aina tehdä. (Toinen kansallinen rikosuhritutkimus 2018).

PAM pitää tästä syystä hyvänä saada myös sanallinen uhkailu helpommin viranomaisen käsittelyyn. Esitutinnan aikana uhrilla on edelleen mahdollisuus ilmaista, jos ei toivo asian jatkokäsittelyä, mutta uskomme, että työnantajan, työtovereiden ja sivullistenkin tuki, ja poliisin velvoitettu reagointi, edesauttavat uhrien halua saada tilanne käsittelyyn ja uhkailu tai häirintä loppumaan.

PAM toteaa, että on järkevää, että säädöksen ulkopuolelle rajataan tilanteet, joissa uhkauksen esittäjä liittyy uhriin jollakin henkilökohtaisella tavalla, esimerkiksi nykyinen tai entinen parisuhdekumppani. Säädos noudattaisi näin samaa soveltamisrajausta kuin myös lievän pahoinpitelyn tilanteissa. On silti tärkeää, että erotetaan tilanteet, joissa muut työntekijät joutuvat syyttään työpakalle ajautuneen parisuhdekiistan sivullisiksi uhreiksi.

PAM pitää järkevänä, ettei ehdotettua säädöstä myöskään sovellettaisi työyhteisön sisäisiin konflikteihin tai epäasialliseen käytökseen, joihin työnantajalla on työturvallisuuslain mukaiseen suojeluelvoitteen toteuttamiseen helpommat keinot puuttua työnjohtovaltaansa käyttäen. Säädos kuitenkin antaisi työnantajille selkeämpiä työkaluja hoitaa työturvallisuuslain 28 § mukaista suojeluelvoitettaan silloin, kun työntekijää uhkaa ja häiritsee työpaikan ulkopuolinen henkilö. Tähän on perinteisesti koettu työnantajilla olevan heikommin keinoja ja toisinaan halua puuttua. Liiketoiminnan edistämisen kannalta yrittäjää saattaa houkutella passiivinen ote asiakkaisiin, jotka kohtelevat työntekijöitä huonosti, jotta ei menettäisi heitä asiakkaina. Työnantajan on myös ymmärrettävästi turhauttavaa tehdä poliisille ilmoituksia jotka eivät johda toimiin. PAM uskoo, että tieto siitä, että ilmoitus johtaa vähintään esitutkintaan edesauttaa ilmoitushalukkuutta, sekä pitkällä aikavälillä hillitsee häiriöasiakkaiden käytöstä.

PAM yhtyy toiveeseen, että työnantajat kehittäisivät linjauksia, joilla yhdenmukaistettaisiin rikosilmoituksen tekemisen käytäntöjä työpaikoilla ja toteaa, että velvoite tämän tekemiseen voisi olla vahvemmin kirjattu, esimerkiksi työturvallisuuslakiin.

Helsingissä 6.8.2020
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen
puheenjohtaja

Lisätietoja:
Erika Kähärä
työympäristöasiantuntija